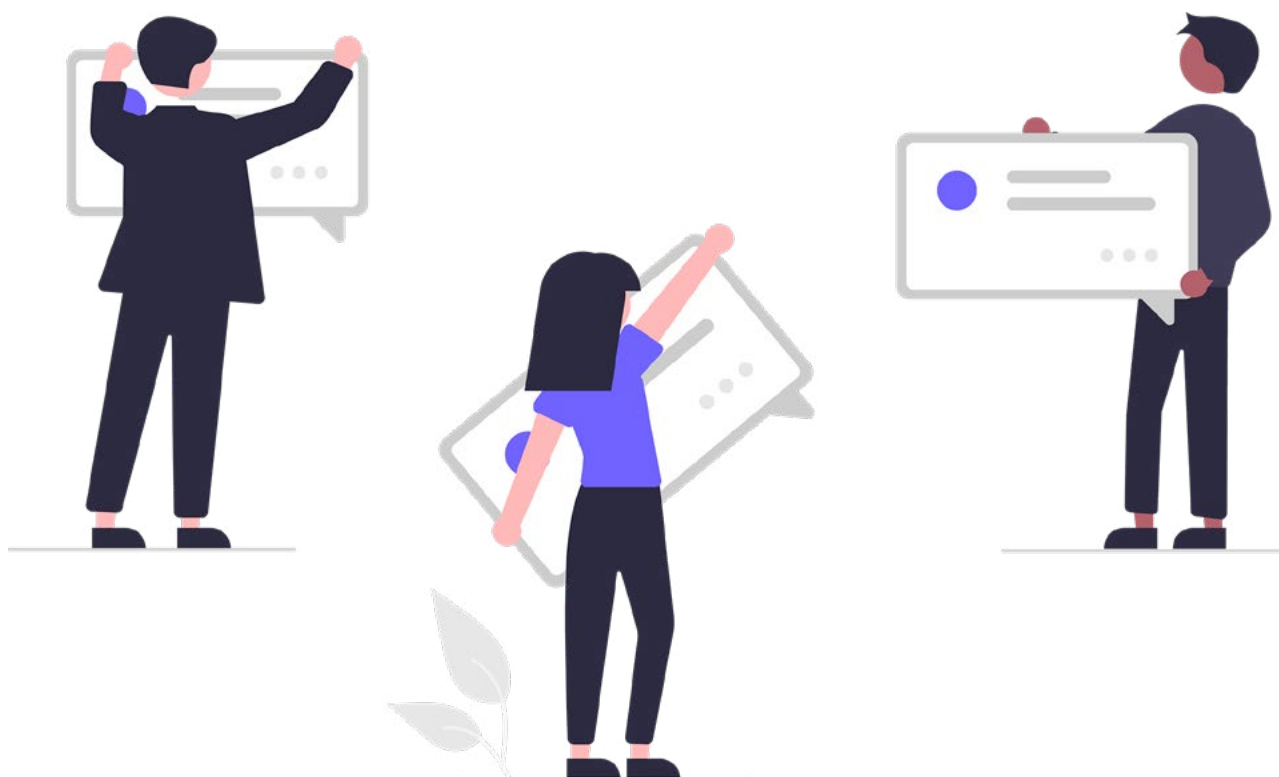

Hvad kan forskningsbiblioteket gøre for Citizen Science?

LIBER¹ har udgivet første del af en guide om citizen science. Guiden er målrettet forskningsbibliotekerne

Forskningsbiblioteket har gennem årene udviklet sig med den institution og det samfund det servicerer. I takt med at Open Science-dagsorden har fået øget fokus, har forskningsbibliotekerne omfavnet denne og forankret den i vores daglige praksisser.

Størstedelen af forskningsbibliotekerne i Danmark er universitetsbiblioteker og de har været universiteternes kanaler for Open Access-mål. Arbejdet med anvendelsen af FAIR-principperne, open data og European Open Science Cloud

er i Danmark nu også tydeligt indlejret i universitetsbibliotekernes opgaver.

Open Science – Citizen Science

Citizen science er integreret i Europa-kommissionens Open Science-strategi². Citizen science er derfor også inkluderet i LIBER's Open Science Roadmap³, som skal støtte europæiske universiteter i at løfte potentialet for citizen science.

LIBER har efterfølgende nedsat en arbejdsgruppe for citizen science, hvor

et af initiativerne er at udgive en guide om citizen science målrettet forskningsbiblioteker.

Guiden udgives løbende i fire sektioner, hvoraf den første er udkommet og de tre næste ventes før sommeren 2022.

Håndbog for forskningsbibliotekaren

I første sektion er fokus på nogle af de kompetencer, der kan berige et citizen science-projekt gennem hele projektets livscyklus. Selvom guiden

er målrettet forskningsbiblioteker, kan alle benytte sig af dens oversigter og step-by-step-guides. Formålet med sektionen er at give en introduktion til kompetencer og værktøjer, der kan understøtte projektet succes, heriblandt projektledelse, datahåndtering og scientific literacy.

Et mål med projekt- og data-management er overblik over ressourcer til ansatte, IT-infrastruktur, apps, administration, workshops, udstyr og formidling. Hvor viden om ressourcer til datamanagement i stigende også findes i universitetsbiblioteket, er bibliotekets kompetencer inden for projektledelse af akademiske projekter muligvis mindre anerkendt af omverdenen.

Derfor har kolleger fra Syddansk Universitetsbibliotek (SDUB) kreeret skabeloner for projekt- og kommunikationsplaner til guiden, da disse kan være et fundament for co-creation og samarbejdet med borgerne.

SDUB har gennem en årrække et strategisk engagement i citizen science på universitetet og ved at projektkoordination også kan varetages af forskningsbibliotekarer, der har ben både i forskningsverdenen og i forskningsstøtte.

I det, at citizen science tilhører open science-domænet, ligger implicit en forventning til metoden om en høj grad af transparens og endda adgang til data og resultater. En del af sektionen er derfor dedikeret håndtering af forskningsdata og hvordan FAIR-principperne kan hjælpe projektet med at skabe værdi for offentligheden. For at få transparens omkring adgang til og genanvendelse af data og resultater bør projektet have opmærksomhed på data-politikker, samt etiske og juridiske forpligtelser.

Citizen science-projekter er ikke i alle lande omfattet af etiske godkendelses-

procedurer, hvilket fordrer en omhyggelig overvejelse af, hvordan viden om specifikke populationer eller truede arter behandles.

Spørgsmål om copyright og IPR kan opstå og kræve juridiske kompetencer. I mange tilfælde skal de kompetencer findes uden for forskningsbiblioteket, hvorfor biblioteket bliver en facilitator for at den viden inddrages i projektet. Medforfatterskab er i mange tilfælde kontroversielt eller problemfyldt inden for citizen science. Med eksempel fra en australsk case giver guiden retningslinjer for, hvordan medforfatterskab kan håndteres.

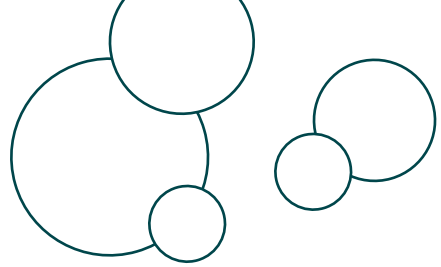
Forskningsbiblioteket er ikke blot et sted for at tilgå og benytte videnskabelig information, men dets bidrag til uddannelse kan videreudvikles, når citizen science-projekter omfatter scientific literacy.

Guiden giver derfor et eksempel på, hvordan et projekt, der øger folkeskolerelevens forståelse for den videnskabelige metode, er skabt i samarbejde mellem skole, forskere og universitetsbibliotek.

Guidens første sektion er i en vis grad centreret om data, da kommunikation

omkring data både kan benyttes til rekruttering og uddannelse. Desuden kan god datahåndtering give borgeren en oplevelse af, at projektet producerer kvalitetsdata og derfor være en vægtig motivationsfaktor.

Der var en, der var to...

SDUB's mangeårige citizen science-engagement er snart velkendt i Danmark og Europa. Københavns Universitetsbibliotek har ligeledes stigende fokus på at understøtte og bidrage til KU's aktiviteter inden for citizen science. Et nyt ph.d.-kursus om citizen science vil også involvere ansatte på KUB.

For forskningsbibliotekaren og dennes ledelse bør det være tydeligt, at mange af de grundlæggende kompetencer, der er behov for i et citizen science-projekt, allerede findes i forskningsbibliotekerne og derfor kan udvides til at omfatte citizen science.

Andre kan mangle og sektionen giver derfor et blik på, hvilke kompetencer kan udvikles eller, om de skal søges uden for forskningsbiblioteket. Måske er en vigtig opgave for forskningsbiblioteket nu, at demonstrer tilstedeværelsen af kompetencer, der kan komplementere og skabe kvalitet for citizen science-initiativer på uddannelsesinstitutionen.

Citizen science

Citizen science – eller borgervidenskab på dansk – omfatter en vifte aktiviteter, men er ofte et samarbejde, hvor forskere involverer frivillige borgere i at besvare spørgsmål af relevans for deres hverdag eller omgivelser.

Citizen science-projekter kan findes inden for alle videnskabelige discipliner, men nogen gange udspringer citizen science-initiativer af behov for at belyse problematikker i nærområdet og er fuldstændig borgerdrevet. Citizen science er et hurtigt voksende forsknings- og praksisområde med egen udvikling af standarder, metoder, teorier og teknikker.

Faktuelt om guiden

Citizen Science for Research Libraries – A Guide

DOI: 10.25815/hf0m-2a57

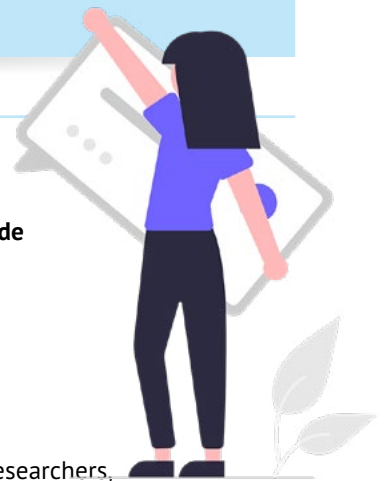
Co-Editors-in-Chief:

Thomas Kaarsted & Simon Worthington

Series sections:

- 1 - Citizen Science Skilling for Library Staff, Researchers, and the Public
- 2 - Citizen Science Research Infrastructure
- 3 - Good (Open Science) Scholarly Practice in Citizen Science
- 4 - Guidelines for Citizen Science Programme Development in Libraries

Jitka Stilund Hansen er akademisk medarbejder ved DTU Bibliotek og medlem af LIBER's Citizen Science-gruppe.

¹Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries repræsenterer 430 biblioteker i 40 lande og er Europas største netværk for forskningsbiblioteker.

²European Commission – Open Science: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/strategy-2020-2024/our-digital-future/open-science_en#8-ambitions-of-the-eus-open-science-policy; last accessed 9 May 2022.

³Ayris et al. (2018). LIBER Open Science Roadmap. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.130300>